

مروری بر خواص درمانی و موارد منع میخک از منظر طب ایرانی و مطالعات رایج

سیدعلی نادر دهقانی الوار¹، مریم شجاعی فر² سیده فاطمه قوامی³

چکیده :

میخک یا قرنفل با نام علمی *syzygium aromaticum* و با نام انگلیسی Clove گیاهی است از خانواده (Caryophyllaceae) است. میخک در طب سنتی با نام قرنفل، فرنجمشک با طبیعت گرم و خشک و از خواص آن فرح‌افزا و مقوی دماغ، ذهن و فکر می‌باشد. با توجه به خواص و کاربردهای بیشمار این مفرد در طب سنتی و مطالعات رایج و ضرورت انتشار آن، این مقاله به صورت مروری نگارش شده است. بر اساس نتایج یدست آمده در مجموع 8069 مقاله در پایگاه داده های ملی و بین المللی مرتبط با عنوان موجود بود. نتایج نشان می دهد همه خواص و موارد منع مصرف گیاه میخک که در طب سنتی ایرانی آمده است در مطالعات رایج هم مورد تایید قرار گرفته است. خواص بی حس کنندگی، ضد التهابی، نگه دارندگی، ضد درد، پیشگیری و درمان بیماریهای کبدی، ضد سرطانی، ضد افسردگی، ضد قارچی، درمان بیماریهای قلبی و عامل کلاژن ساز از مهمترین خواص و مواردی چون ایجاد زخم، عامل خون ریزی، افزایش دهنده دمای بدن و مشکلات جنسی از مهمترین موارد منع مصرف این گیاه دارویی است که هم در طب سنتی و هم در مطالعات رایج به آن اشاره شده است.

کلمات کلیدی:

میخک ، قرنفل ، خواص درمانی ، موارد منع مصرف ، مطالعات رایج ، طب سنتی

1 - عضو هیات علمی جهاددانشگاهی لرستان Adeghani.ac.acecr.ir

2 - کارشناسی ارشد آموزش بهداشت، دانشکده بهداشت، تربیت مدرس، تهران. ایران. (09153417390). lvi.shojaeifar@gmail.com

3 - کارشناس بهداشت عمومی دانشگاه علوم پزشکی مشهد Com9122006ghavami@yahoo.com

1- مقدمه:

هدف طب سنتی حفظ سلامتی و بازگرداندن آن در زمانی است که بیماری عارض شود. حفظ سلامتی و اعاده آن که مامویت اصلی طب ایرانی است نیازمند علم و عمل است. علم به خواص درمانی اشیاء و نبات و مواد معدنی و دانش لازم فرآوری و استفاده از آن براساس نوع بیماری، مزاج و شرایط بیمار. یکی از این نباتات پرکاربرد در طب سنتی میخک یا قرنفل است که برای بسیاری از بیماری ها هم به صورت تک مفرده ای و هم به صورت ترکیبی مورد استفاده قرار گرفته و در مطالعات رایج پزشکی نیز با آنالیز ترکیبات آن موارد استفاده های فراوانی برای درمان بیماری و سایر موضوعات مانند ضد عفونی کننده و نگهدارنده ها دارد.

1-1- معرفی میخک :

میخک با نام علمی *Syzygium aromaticum* و *Dianthus* و نام انگلیسی کلاو⁴ گیاهی است از خانواده (Caryophyllaceae) که برگ های آن همیشه سبز و دائمی است. میخک درختی به اندازه 8 تا 12 متر از خانواده بومی Mirtaceae از جزیره مالاکا در شرق اندونزی است (1). درخت میخک بومی اندونزی است. نام انگلیسی این گل کارنیشن⁵ است و احتمالاً از واژه کورونیشن به معنای تاجگذاری گرفته شده است و شاید به این معنی باشد که اساطیر یونان تاج گلی از میخک برای قهرمانان درست می کرده اند⁶.

در کتاب مخزن الادویه میخک با نام قرنفل و به زبان یونانی غرنیواس و به رومی قرفلون و بفارسی میخک و به هندی لونک و بانکریزی کلوف آمده است (2). در منابع طب سنتی اسامی دیگر میخک شامل قرنفل (قرنفل)، فرنجمشک، لونک (لونگهل)، مفرنف، ژیرف، قرنفل ابیض، میخک دارویی، غرنیواس آمده است.

1-2- مزاج میخک :

مزاج میخک در طب سنتی در سوم گرم و خشک با خاصیت مسکن درد، فرح افزا، مقوی اعضای رئیسه و دماغ و ذهن و فکر و سایر امراض ناشی از غلبه سردی و خشک می باشد (2). مهمترین موارد استفاده از درخت میخک جوانه های خشک معطر آن است. اسانس میخک نیز دارای اوژنول، کاربو فیلین، الکل بنزیلیک، بنزوات دو متیل، فورفول و اتیلن می باشد. اوژنول که ماده اصلی میخک می باشد آرام کننده و ضد عفونی کننده است.

با توجه به خواص متعدد میخک و اثربخشی آن در پیشگیری و درمان بسیاری از امراض که هم در طب سنتی ایرانی و مطالعات رایج به اثبات رسیده است، در این مقاله مروری ضمن معرفی کاربردهای درمانی، به موارد منع مصرف این مفرده مهم و اثر بخش پرداخته می شود.

2- روش کار:

روش جستجو برای یافتن مطالب در طب سنتی با کلیدواژه های میخک، قرنفل و فرنجمشک از نرم افزار نور و بدون اعمال محدودیت انجام و در مطالعات رایج نیز از پایگاه داده های مرتبط نام علمی و اسامی پر کاربرد آن جستجو گردید که خلاصه نتایج آن در قسمت نتایج و یافته ها آمده است.

3- نتایج و یافته ها :

4 -clove

5 -carnation

6 - آزادی پژمان و همکاران (پژوهشکده گل و گیاهان زینتی)

3-1- نتایج مرتبط با استراتژی جستجو :

ابتدا از پایگاه داده‌های اطلاعات علمی جهاددانشگاهی⁷ و سیویلیکا⁸ نام‌های مهمی که در منابع طب سنتی و مطالعات رایج با عنوان میخک، قرنفل و فرنجمشک آمده است جستجو و مجموعاً 328 مقاله بدون اعمال محدودیت زمانی و مطالعات انسانی و حیوانی به دست آمد که خلاصه گزارش آن در جدول شماره 1 آمده است.

جدول شماره 1- تعداد مقالات در پایگاه داده های sid و civilica با کلید واژه های میخک، قرنفل و فرنجمشک

ردیف	پایگاه داده	تعداد مقاله براساس عنوان مورد جستجو			جمع
		میخک	قرنفل	فرنجمشک	
1	SID	136	5	1	142
2	CIVILICA	175	8	3	186
جمع					328

همچنین مطالعات رایج از پایگاه داده های پاب مد، مدلاین، اس آر آ و کلینیکال تریالز، بدون اعمال محدودیت زمانی با کلید واژه های *Dianthu, Syzygium aromaticum & Clove* جستجو و نتایج آن در جدول شماره 2 ذکر شده است.

جدول شماره 2- تعداد مقالات در پایگاه داده های بین المللی در مطالعات رایج با عنوان میخک

ردیف	پایگاه داده	تعداد مقاله براساس عنوان مورد جستجو ⁹			جمع
		Dianthus	Syzygium aromaticum	Clove	
1	پاب مد	¹⁰ 250	¹¹ 1738	¹² 3391	5379
2	مدلاین ¹³	0	1	92	93
3	SRA	1663	76	422	2161
4	Clinical Trials	36	36	36	108
جمع					7741

3-2- نتایج مرتبط با جستجو در مقالات، پایگاه داده ها و نرم افزار نور:

3-2-1- عصاره میخک به واسطه خواص آنتی اکسیدانی به خصوص اوژنول و ترکیبات فنلی آن موجب کاهش سمیت کبدی می شود در حالیکه که جنتامایسین باعث تخریب بافت کبدی و به دنبال آن

7 -www.sid.ir

8 -civilica.com

9 - سایر نام های میخک در پایگاه بین المللی پاب مد به شرح زیر است :

Caryophyllus-Caryophyllus aromaticus-Cleistocalyx-Clove-Eugenia aromatic-Eugenia caryophyllata-Eugenia cumini-Eugenia jambolana - Eugenia jambos-Eugenia malaccensis- Eugenia sandwicensis-Jambolan Plum Tree- Java Plum Tree- Syzygium aromaticum-Syzygium cumini- Syzygium jambolanum- Syzygium jambos-Syzygium malaccense- Syzygium sandwicense

10- با اعمال محدودیت خارج کردن مطالعات انسانی و حیوانی 9 مقاله ، ده سال اخیر 7 مقاله و 5 سال اخیر 4 مقاله

11 - با اعمال محدودیت خارج کردن مطالعات انسانی و حیوانی 172 مقاله ، ده سال اخیر 118 مقاله و 5 سال اخیر 67 مقاله

12 - با اعمال محدودیت خارج کردن مطالعات انسانی و حیوانی 294 مقاله ، ده سال اخیر 118 مقاله و 5 سال اخیر 109 مقاله

13 - بدون اعمال محدودیت

افزایش آنزیم های کبدی و همچنین اختلال در سنتز آلبومین و پروتئین میشود (3). روغن میخک به صورت مالشی موضعی دارای خواص ضد درد است که اثرات با مورفین قابل مقایسه است (4). اسانس میخک در غلظت 600 پی پی ام کاملاً از رشد قارچ جلوگیری می کند (5) همچنین اسانس گل میخک به عنوان یک بیهوش کننده مناسب برای بچه ماهی کپور معمولی مورد تایید قرار گرفت و در هیچ مرحله ای تلفات مشاهده نشد (7)

3-2-2- در پژوهشی 3 اسانس مرزه ی بختیاری، آویشن شیرازی و میخک انتخاب شد و قدرت ضد میکروبی و آنتیاکسیدانی آنها بر روی گوشت با انجام 20 آزمایش در قالب طرح آماری RSM در نقطه بهینه تایید شد. اسانس های آویشن، میخک و مرزه در مقادیر 900 ppm بیشترین اثر را در کاهش شمارش کلی، استافیلوکوکوس ارئوس و باکتریهای سرمادوست داشتند در حالیکه آویشن در غلظت 900 ppm حداکثر اثر را در کاهش اندیس پراکسید نشان داد. ترکیب 500 ppm اسانس میخک و 600 ppm اسانس مرزه حداکثر توانایی را در حفظ بافت گوشت گاو در زمان نگهداری نشان داد. در نهایت ترکیب 482/17 ppm و میخک 900 ppm، آویشن 019/703 ppm از گیاه مرزه ت 87 درصد در حفظ بافت گوشت موثر بود (6)

3-2-3- به منظور بررسی امکان جایگزین نمودن ترکیبات طبیعی به جای ترکیبات شیمیایی به عنوان ترکیبات ضد میکروبی مورد استفاده در محلول های نگهدارنده گل های بریده، آزمایشی به صورت فاکتوریل در قالب طرح کاملاً تصادفی با سه تکرار در گروه علوم باغبانی دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران انجام شد. در این تحقیق از گیاه میخک هندی اسانس و عصاره، هر یک در سه غلظت 50، 100 و 300 میلی گرم در لیتر تهیه شد و گل های بریده ژربرا رقم اکو به صورت مدت دار با این ترکیبات تیمار گردیدند. نتایج نشان داد که طول عمر، وزن تر، میزان جذب محلول، تعداد باکتری های رشد یافته در محلول نگهدارنده و تغییر رنگ ساقه ها تحت تاثیر اسانس ها و عصاره ها قرار دارد. میانگین طول عمر گل های تیمار شده با آب مقطر به عنوان شاهد 3.5 روز بود، در حالی که میانگین طول عمر گل های تیمار شده با اسانس میخک هندی در غلظت 300 میلی گرم در لیتر 8.4 روز و گل های تیمار شده با عصاره میخک هندی در غلظت 100 میلی گرم در لیتر 8.3 روز بود. همچنین همه تیمارها در مقایسه با شاهد طول عمر بیشتری را دارا بودند. بیشترین میزان وزن تر در تیمار اسانس میخک هندی در غلظت 300 میلی گرم در لیتر و سپس در تیمار عصاره میخک هندی در غلظت 100 میلی گرم در لیتر مشاهده شد (8).

3-2-4- عصاره های آبی و اتانولی میخک دارای اثرات ضد میکروبی بر علیه استافیلوکوک طلائی مقام پنی سیلین دارد و رشد باکتری های ایجاد کننده پوسیدگی دندان نیز جلوگیری می کند. از خواص جالب میخک اثرات ضد ویروسی عصاره آبی آن در زخم های پوستی ناشی از ویروس هرپس می باشد از نکات بارز درمانی اوژنول اثر حفاظت کبدی آن می باشد در تحقیقات بالینی انجام شده خواص درمانی میخک در درمان درد و التهاب بیماری های دهان و دندان و نیز کاهش سردرد بیماران ثابت شده است. مرجع علمی گیاه درمانی آلمان (کمیسیون E) نیز اثرات ضد دردی آن در دندان درد و رفع التهاب دهان و حلق را تأیید کرده است (9).

3-2-5- مطالعه حیوانی نشان داد که اوژنول موجود در میخک به معکوس کردن علائم سیروز کبدی یا زخم کبد کمک می کند. میخک همچنین دارای آنتی اکسیدان زیادی است که به دلیل توانایی کمک به کاهش استرس اکسیداتیو، می تواند از بیماری کبد جلوگیری کند (10)

-روغن اساسی از میخک باعث افزایش تولید مخاط معده می شود. مخاط معده به عنوان یک مانع عمل می کند و به جلوگیری از فرسایش مخاط معده از اسیدهای گوارشی کمک می کند. مطالعات نشان می دهد که عصاره گل میخک به درمان زخم معده کمک می کند و اثراتی مانند چندین داروی ضد زخم را نشان می دهد(10)

3-2-6- خواص میخک نسبت به انواع انگل ها و میکروارگانیسم های بیماری زا از جمله باکتری های بیماری زا، پلاسمودیوم، بابزیا، انگل های تیلریا، هرپس سیمپلکس و ویروس های هپاتیت C گزارش مستند شده است. ضد درد، آنتی اکسیدان، ضد سرطان، ضد عفونی کننده، ضد افسردگی، ضد اسپاسم، ضد التهاب، فعالیت ضد ویروسی، ضد قارچی و ضد باکتریایی اوژنول در برابر چندین باکتری بیماری زا از جمله استافیلوکوکوس اپیدرمیدیس مقاوم به متی سیلین و استافیلوکوکوس اورئوس و یک اثر کشنده بالقوه در برابر تکثیر انگل های مختلف از جمله *Giardia lamblia*، *Fasciola gigantica*، *Haemonchus contortus*، و شیسستوزوما مانسونی دارد(11).

3-2-7- میخک سرشار از ترکیبات فرار و آنتی اکسیدان هایی مانند اوژنول، کاریوفیلین و هومولن است. اسانس میخک به دلیل کاربرد وسیع آن در صنایع عطرسازی، آرایشی، بهداشتی، پزشکی، طعم دهنده و مواد غذایی مورد توجه زیادی قرار گرفته است. اسانس میخک دارای فعالیت بیولوژیکی مرتبط با سلامت انسان، از جمله فعالیت ضد میکروبی، آنتی اکسیدانی و حشره کش است. اوژنول ترکیب اصلی است که حداقل 50 درصد آن را تشکیل می دهد. 10-40 درصد باقیمانده شامل اوژنیل استات، کاریوفیلین و هومولن است(همان)¹⁴

3-2-8- اوژنول یک ترکیب فعال زیستی بسیار جالب با فعالیت ضد میکروبی گسترده در برابر سلول های پلانکتون و سلول های بی تحرک متعلق به میکروارگانیسم های در حال پوسیدگی و پاتوژن های انسانی را نشان می دهد(12).

3-2-9- در طب سنتی از زمان های قدیم از میخک برای درمان بیماری های تنفسی استفاده شده است، در حالی که ترکیبات میخک دارای خواص ضد ویروسی و ضد التهابی است. سایر ویژگی های میخک اثرات ضد ترومبوتیک، ایمنی تحریک کننده و ضد باکتریایی است. بنابراین، در این بررسی، نقش بالقوه میخک را در چارچوب درمان ضد کووید-19، با تمرکز بر اثرات ضد ویروسی، ضد التهابی و ضد ترومبوتیک میخک و ترکیبات مولکولی آن بدست آمده است (13).

3-2-10- هدف از این مطالعه استخراج، کپسوله سازی و ارزیابی پتانسیل ضد میکروبی و آنتی اکسیدانی اسانس میخک بود. اسانس قابلیت مهار DPPH بالا و مهار رادیکال هیدروکسیل کم را نشان

داد. اسانس میخک در شرایط آزمایشگاهی بر علیه استافیلوکوکوس اورئوس، *E. coli*، *L. monocytogenes* و *S. Typhimurium* اثر مهاری و باکتری کشی نشان داد. علاوه بر این، فعالیت ضد میکروبی روغن میخک علیه استافیلوکوکوس اورئوس نسبت به نیتريت برتر بود. ذرات اسانس محصور شده با آلزینات سدیم و امولسیفایرها، راندمان کپسولاسیون بالا، فعالیت آنتی اکسیدانی کم و مهار ضد میکروبی قوی را نشان دادند(14).

3-2-11- دیابت که با هیپرگلیسمی مشخص می‌شود، یکی از مهمترین بیماری‌های متابولیک است که به ابعاد همه‌گیر نگران‌کننده‌ای رسیده است. شیوع جهانی دیابت در سال 2017 حدود 425 میلیون نفر تخمین زده می‌شود و انتظار می‌رود به دلیل سبک زندگی ناسالم، کم تحرکی و چاقی، تا سال 2045 به 629 میلیون نفر افزایش یابد. از این رو، مطالعات زیادی بر روی محصولات طبیعی با اثرات ضد دیابتی، از جمله گیاهانی از خانواده *Myrtaceae*، مانند *Psidium guajava*، *Eucalyptus globulus*، *Campomanesia xanthocarpa*، و مهمتر از آن، *Syzygium sp.* مطالعات قبلی نشان داده است که تعدادی از گونه های *Syzygium* دارای اثرات ضد دیابتی قوی بوده و برای مصرف بی خطر هستند(15).

در مورد موارد منع مصرف، زنان باردار، افراد زیر 20 سال و دوران قاعدگی و نیز بدلیل خاصیت بیهوش کنندگی کسانی که دچار رعشه و ضعف سیستم عصبی بویژه کنترل اندامی هستند باید در مصرف میخک ملاحظات لازم را مراعات کنند.

در مجموع خواص و موارد منع مصرف میخک در منابع علمی (عصاره و اسانس و به صورت مالشی و یا دمکرده و سایر موارد) به شرح جدول زیر آمده است.

جدول شماره 3- خواص و موارد منع مصرف میخک در مطالعات و پژوهش های رایج

ردیف	خواص	منع مصرف
1	خاصیت آنتی اکسیدانی و جلوگیری از سمیت کبدی و پیشگیری از کبد چرب و ضد دیابت	• سنین زیر 20 سال • زنان باردار
2	خواص ضد درد که بخشی از این اثرات با مورفین قابل مقایسه است لذا این روغن می تواند بعنوان جایگزینی برای داروهای شیمیایی باشد.	• دوران قاعدگی • کسانی با ضعف سیستم ایمنی
3	اثرات ضد قارچ	
4	موثر در افزایش ماندگاری مواد غذایی فاسد شدنی	

• در دوران مصرف داروهای شیمیایی بی حس کننده یا در دوره شیمی درمانی • کسانی با سابقه بیماری ریشه یا کم توانی در کنترل اعضاء به هر دلیل • در افراد دچار بی کنترلی دفع	5	اثر بیهوش کنندگی اسانس گل میخک
	6	ترکیب ضد میکروبی مورد استفاده در محلول های نگهدارنده
	7	درمان بیماری های التهابی
	8	جلوگیری از رشد میکروارگانیسم ها
	9	افزایش تولید مخاط معده و جلوگیری از فرسایش مخاط معده از اسیدهای گوارشی
	10	ضد انواع انگل ها و میکروارگانیسم های بیماری زا از جمله باکتری های بیماری زا، پلاسمودیوم، بابزیا، انگل های تیلریا، هرپس سیمپلکس و ویروس های هپاتیت سی

3-3-3- میخک در طب سنتی ایران :

3-3-1- میخک به هندی لونگ و لونغه نامیده می شود. ماده آن شاخه های کوچک است که بر آنها میوه های چهار وجهی همانند گل های ناشکفته قرار دارند (16).

3-3-2- میخک بهترین و پاک ترین داروهای گرم است. صفادهنده دل و مغز است (منتهی الارب) و زن های هندی آن در سوراخ گوش گذارند. سیاه تر از یاسمن، گرم و خشک در مرتبت سوم شادی آور و نیروبخش دل و شکمبه و جگر و مغز و دیگر اندام های درونی، بادشکن و سودمند برای استسقاء لحمی و بالا آوردن و دل آشوبی و تیز کردن بینایی است (17).

3-3-3- به پارسی میخک گویند و به هندوی لونگ خوانند. گرم و خشک است در سیوم. بوی دهان را خوش کند و روشنی چشم بیفزاید و شب کوری را ببرد و دماغ را قوت دهد و قی و غثیان بازدارد و تقطیر البول [را سودمند آید] و سلسل بول را مفید بود و رحم را گرم گرداند؛ و علت های سوداوی را و استسقای لحمی را نافع بود و مجامعت را زیاده کند و بادهای بشکند و هاضمه را مدد کند (18)

3-3-4- در سیم کرم و خشک و مفتوح و محلل و مقوی بدن و دل و سینه و معده و جگر و طحال و اعضاء باطنی و دماغ و ذهن و مسکن صداع بارد و حفظ و مقوی باه و هاضمه و مفرح و مورث شجاعت و رافع قی و غثیان و فواق و استسقای لحمی و علل سوداوی و بلغمی و تقطیر البول و سلسل البول و ریاح غلیظه و امراض بارده رحم و مسخن آن و زلق الامعای رطوبی و نزلات متوالی و بدبوئی دهان و مقوی لثه و فالج و لقوه و جمیع امراض بارده دماغی و وحشت و وسواس و خفقان و نیم درم آن با شیر تازه بشرط مداومت بغایت محرك باه و مداومت يك درم آن در وقت طهر زنان باعث حمل ایشان و فرو بردن يك عدد از قسم نر آن هر روز موجب منع حمل و اکتحال آن جهت قوه باصره و رفع سیل و غشاوه و طلای آن بر سر باعث تسکین صداع بارد رطب و بر احلیل ملذذ جماع و مقوی فم رحم بالجمله چون قرنفل از جمله ادویه اعضاء رئیسه است زیاده میگرداند جماع را و معین بر باه است بهر قسم که استعمال کرده شود و ضمادات بر یافوخ جهة سکتة و سدد دماغی و نزلات بارد مجرب و سعوط و نفوخ آن نیز همین اثر دارد و بر دندان موجه

مؤلم متاكل خواه با آب سائیده یا بدون آن سفوفا مسكن وجع و الم آنست و نگاه داشتن قطع آن در جوف دندان كرم خورده نیز مسكن وجع آنست و عرق قرنفل مركب كه خواهد آمد در جميع افعال قايم مقام خمر و ترياق سموم و مقوى بدن و حواس و مفتاح سدد و جهة تعديل اخلاط و رفع اعيا و امراض بارده بיעديل است و شراب آن بمراتب از خمر قويتر و اگر قرنفل را با كلاب صرف تقطير نمايند می باشد و مصلحش صمغ عربی و قدر شربتش تا يك مثقال و بدلش مثل آن دارچینی و نصف آن بسباسه است (2).

3-3-5- بفتح لام و سكون واو و خفاء نون و كاف فارسی بفارسی میخك و بعربی قرنفل گویند خواص در تركيب يونانيان بتفصيل مذکور است و نیز اگر او را در میان سیب ولایتی فرو برند و مگزارند تا سبب خشك شود بعد از آن قرنفل برای تقویت معده و دل و اسهال و قی كه ایستد و هیضه استعمال نمايند مجربست و هم آن سیب بجهته كارها مذکور بكار آید(19).

3-3-6- صاحب مخزن الادویه گفته كه آن برگ يك درخت بزرگ است كه مانند درخت دارچین است. خواص آن را بادشكن، محرك، مدر، معرق، مفتاح و شیرآور گفته است، در خوشبویی مانند مخلوط میخك و دارچین می باشد(20).

3-3-7- قرنفل دو جنس است نر و ماده، و گرم است و خشك اندر درجهی دوم، معده و جگر و اندامهای باطن را سود دارد و بوی دهن خوش گرداند، و معده قوی كند، و قی و غثیان بنشانند و طبیعت ببندد، و همه علت های سرد را سود كند، و سوداییان را سود دارد، و دل خرم كند، و هم درستان و هم بیماران را منفعت دارد، و همه افزار ديكی را جز ماورد و كافور و صندل(21)
3-2-8- قرنفل، گرم و خشك است و درجه سوم، معده را و جگر را سود دارد و اندر داروهای چشم بكار آید. قی باز دارد، و بوی دهان خوش كند.(22)

3-4- موارد منع مصرف میخك از منظر طب سنتی ایران:

موارد منع مصرف میخك از دیدگاه طب سنتی شامل افرادی با مزاج گرم بویژه گرم و خشك و كسانی كه مشكلات کلیوی دارند یا با افت فشارخون مواجه هستند باید در مصرف میخك و انواع مشتقات آن ملاحظات لازم را در نظر بگیرند . همچنین كسانی كه مشكلات قلبی و یا دارای التهاب بویژه در دهان هستند باید در مصرف میخك احتیاط كنند .

4- بحث و نتیجه گیری:

میخك از مفرده های مهمی است كه هم در حفظ سلامتی و هم در پیشگیری و هم درمان بیماریها مورد تاکید طب رایج و سنتی ایران است. برای جمع بندی، خواص و موارد منع مصرف آن در جدول زیر آمده است

جدول شماره 5- خواص و موارد منع مصرف میخك در طب سنتی و مطالعات رایج

طب سنتی		طب رایج	
منع مصرف	خواص	منع مصرف	خواص
- افرادی با مشكلات کلیوی و سنگ کلیه - خانم های باردار - افراد گرم مزاج	بوی دهان را خوش كند روشنی چشم بیفزاید شبكوری را ببرد دماغ را قوت دهد قی و غثیان بازدارد تقطیر البول را سودمند است سلسل بول را مفید بود رحم را گرم گرداند تقویت معده و دل	- افزایش خون ریزی (بدلیل وجود اوژنول ، رقیق كننده خون) - كاهش سطح قند خون (برای	عنوان ضد عفونی كننده بی حس كننده بهبود آرتروز تسریع در بهبود زخم تقویت كبد موجب افزایش تمرکز حواس ضد سرطان ضد اكسیدان

- بیماران دیابتی و افت قند خون - بیماران قلبی - ایجاد التهاب در دهان و پوست	اسهال و قی درمان هیضه بادشکن ضد آشفته‌گی و تهوع تب بر کرم‌کش قاعده‌آور رفع سردرد درمان کمردرد بعد از زایمان درمان روماتیسم موثر در درمان بری بری برای فلج و لقوه موثر در درمان سکنه باز کننده گرفتگی‌ها تقویت لثه‌ها رفع درد دندان رفع سرفه سرد و تر تنگی نفس کهنه، خفقان سرد رفع وحشت و خوف رفع خونریزی‌های مفرط بواسیر اسهال خونی التیام زخم‌های ناشی از بیماری‌های آمیزشی در زنان تاوهای آبله التیام ورم پستان معالجه قولنج بادشکن محرك مدر معرق مفتوح و شیرآور در متن هیضه	مبتلایان به هیپوگلیسمی خطرناک است (تاثیرات سمی (دوز بالا سمیت دارد) - واکنش حساسیتی - مشکلات تنفسی - تشنج - حساسیت پوست - حساسیت دهانی - از دست دادن حواس (بدلیل خواص بی حس‌کنندگی) - مشکلات مربوط به نعوذ و انزال	ضد تب ضد اسپاسم محرك قوای جنسی محرك ضد نفخ، قاعده آور صفرا آور جلوگیری از زیاد شدن گلبول های سرخ داسی شکل در خون سلامت مغز تقویت سیستم ایمنی بدن به عنوان یک مکانیسم دفاعی طبیعی در برابر عفونت‌های میکروبی ضد باکتری ترک اعتیاد به مخدر درمان افسردگی و اضطراب افزایش تحرک گوارشی کلاژن ساز پوست ترمیم موهای شکننده و آسیب دیده درمان و کنترل دیابت ضد ویروس و ضد تومور جلوگیری از بیماری قلبی و عروقی ضد تکثیر سلولهای سرطانی ضد آلرژی
--	---	---	--

بر اساس یافته‌ها، گیاه میخک در کنار خواص بسیار در طب رایج و طب سنتی، دارای مضراتی است که بسته به کیفیت، میزان مصرف و بیماری زمینه‌ای و مزاج بیمار اثراتی منفی برای بدن دارد که لازم است در فعالیت‌های پژوهشی همه موارد منع مصرف استخراج و تشریح گردد.

5- پیشنهادات :

1- با توجه به منابع علمی ارزشمند در طب سنتی برای بهره‌برداری از خواص بینظیر درخت میخک پیشنهاد می‌شود این درخت بعنوان موضوع رساله و پایان‌نامه‌ها مورد توجه بیشتر قرار گرفته تا بتوان با شناسایی همه خواص و کاربردهای آن برای پیشگیری و درمان از آن استفاده‌های بیشتری را بدست آورد.

- 2- کارآفرینان بویژه علاقه مندان در حوزه های کشت و فرآوری، این درخت ارزشمند و مواد موثره آن را مورد توجه قرار دهند .
- 3- وزارت جهادکشاورزی حمایت های لازم برای کشت درخت میخک و توسعه آن را در کشور انجام دهد
- 4- جهاددانشگاهی با بهره گیری از دانش موجود در مراکز تحقیقاتی تولید قلمه متناسب با بوم ایران را در دستور کار قرار دهد .

چکیده به زبان انگلیسی:

An overview of the therapeutic properties and contraindications of cloves from the perspective of Iranian medicine and common studies

Seyed Ali Nader Dehghani, Maryam Shojaeifar. Seyedeh fateme Ghavami

Review :

Cloves, with the scientific name *Syzygium aromaticum* and the English name Clove, is a plant from the Caryophyllaceae family, whose leaves are evergreen. About 300 years before BC, Theophrastus wrote about carnation. In these writings, carnation means the flower of the gods, the English name of this flower is carnation, and it is probably derived from the word coronation, which means crowning, and it may mean that Greek mythology A wreath of carnations. Made for heroes. In traditional medicine, cloves are known as carnations, and have a warm and dry nature, and one of their properties is tonic and tonic for the nose, mind, and thinking. This article is written to review the properties and contraindications of this term. Based on the obtained results, a total of 8069 articles were available in national and international databases related to the title. The results show that all the properties and contraindications of the clove plant mentioned in Iranian traditional medicine have been confirmed in common studies. Anesthetic properties, anti-inflammatory, retention, pain relief, prevention and treatment of liver diseases, anti-cancer, anti-depressant and anti-fungal, as well as effective in treating heart diseases and collagen-forming agent are among the most important properties and cases such as causing wounds, blood factor It increases body temperature and sexual problems if not used optimally is one of the most important contraindications of this medicinal plant, which has been mentioned in both traditional medicine and popular studies.

key words:

syzygium aromaticum ,Cloves, therapeutic properties, contraindications, common medicine, traditional medicine

منابع :

- 1- آسایش طلب حمیده (1398)، بررسی خواص میکروبی عصاره میخک ، دومین همایش بین المللی افق های نوین در علوم پایه و فنی و مهندسی، کد مقاله در سیویلیکا THCONF02_079
- 2- عقیلی علوی شیرازی سید محمد حسین بن محمد هادی (1260ه ق)، مخزن الأدویه (فرهنگنامه داروهای پزشکی سنتی)، چاپ سوم ، انتشارات کلکته هندوستان
- 3- افراسیابی مینا و همکاران (1395)، اثر عصاره هیدروالکلی گیاه میخک بر میزان آنزیم های کبدی موش های صحرایی با القای سمیت کبدی ناشی از جنتامایسین، مجله دانشگاه علوم پزشکی گرگان دوره 18 شماره 4
- 4- داروگری شهرزاد و همکاران (1396)، بررسی اثرات ضد درد روغن میخک بصورت موضعی با استفاده از آزمون فرمالین در موش سوری نر، مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل دوره 17 شماره 2
- 5- وصال طلب زهرا و همکاران (1390) ، اثرات ضدقارچی عصاره و اسانس گیاهان اکلیل کوهی و میخک بر رشد قارچ *Botrytis cinerea*، دو فصلنامه فن آوری تولیدات گیاهی (پژوهش کشاورزی) دوره 11 شماره 2
- 6- ایل بیگی نسیم و همکاران (1398) ، استفاده از اسانس های آویشن، مرزه، میخک همراه با پوشش نشاسته ی اصلاح شده در افزایش عمر ماندگاری گوشت، فصلنامه میکروبیولوژی کاربردی در صنایع غذایی دوره 5 شماره 2
- 7- شریف پور عیسی و همکاران (1381)، اثر بیهوش کنندگی اسانس گل میخک *Eugenia caryophyllata* در شرایط مختلف pH و درجه حرارت در بچه ماهی کپور معمولی *Cyprinus carpio*، فصلنامه مجله علمی شیلات ایران (فارسی) دوره 11 شماره 4
- 8- ضیایی موحد زکیه (1389) ، بررسی امکان جایگزین نمودن ترکیبات طبیعی (اسانس و عصاره میخک هندی) به جای ترکیبات شیمیایی ضد باکتری در محلول نگهدارنده گل بریده ژربرا، فصلنامه مجله علوم باغبانی ایران (علوم کشاورزی ایران) دوره 41 شماره 4
- 9- مجنونی محمدباقر و همکاران (1390)، بررسی اثرات ضدباکتریایی عصاره هیدروالکلی 8 گیاه دارویی بر ضد استافیلوکوکوس اورئوس مقاوم به وانکومایسین، فصلنامه گیاهان دارویی دوره 11 شماره 8
- 10- صادق نیت خسرو و همکاران (1390)، بررسی آسیب مخاط معده و سطح ملاتونین بدنبال محرومیت از خواب نسبی در رت، فصلنامه طب کار دوره 3 شماره 2
- 11- Gaber El-Saber Batiha (2020), *Syzygium aromaticum* L. (Myrtaceae): Traditional Uses, Bioactive Chemical Constituents, Pharmacological and Toxicological Activities, Biomolecules. 2020 Feb; 10(2): 202
- 12- Anna Marchese (2017), Antimicrobial activity of eugenol and essential oils containing eugenol: A mechanistic viewpoint, Crit Rev Microbiol Nov; 43
- 13- Caterina Vicidomini (2022), In Silico Investigation on the Interaction of Chiral Phytochemicals from *Opuntia ficus-indica* with SARS-CoV-2 Mpro, Symmetry vol 14

14- José Nabor Haro-González(2021), Clove Essential Oil (*Syzygium aromaticum* L. Myrtaceae): Extraction, Chemical Composition, Food Applications, and Essential Bioactivity for Human Health, Molecules vol 26

15- Rajeev Goyal(2022), Diabetes Mellitus Type 2, Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2022 Jan-.Copyright and Permissions

- 16- ابو ريحان بيروني، محمد بن احمد - مترجم: مظفرزاده، باقر(1383خ.ش)، الصيدنة في الطب داروشناسي در پزشکی، 1جلد، فرهنگستان زبان و ادب فارسي، گروه نشر آثار - تهران، چاپ: اول
- 17- رازی، محمد بن زکریا - مترجم: ذاکر، محمد ابراهيم(1387 ه.ش)، المنصوري في الطب (ترجمه)، 1جلد، دانشگاه علوم پزشکی تهران - تهران، چاپ: اول
- 18- یوسفی هروی، یوسف بن محمد(1391ه ش)، ریاض الادویه، 1جلد، المعی - تهران، چاپ: اول
- 19- دهلوی محمدشريف(1222ه ق)، مفردات دارویی ، تهران 1386
- 20- نورانی مصطفی(1424)، مفردات دارویی – بیماری ها ، قم 1384
- 21- هروی موفق ابن علی(قرن 5 ه ق)، الابنيه عن حقائق الادويه ، دانشگاه تهران 1346
- 22- جرجانسيد اسماعيل بن حسن(531ه ق)، ذخيره خوارزمشاهي، مؤسسه احیاء طب طبیعی - قم، چاپ: اول، 1391 ه.ش.